

Actualment tan sols es coneix un mapa significatiu del conjunt dels territoris de l'antiga Corona d'Aragó, obra del cartògraf francès Nicolas Sanson l'any 1653. És una imatge emblemàtica, ja que tots els altres mapes relatius a aquests territoris ens mostren imatges soltes de cadascun d'ells, o com a molt, en agrupacions de dos, que quasi sempre són els mateixos: Aragó i Catalunya o València i Mallorca. Siga com siga, a partir del segle XVII, tant els cartògrafs espanyols com els estrangers van donar origen a una gran quantitat de mapes que ens mostren la imatge d'aquestes terres, a voltes d'una manera més perfecta, a voltes no tant, però que formen en conjunt una col·lecció ben significativa i numèricament important, la qual cosa fa que tinga sentit una cartoteca que els reunisca. I això és precisament el que s'està fent des de l'any 2001 a la Universitat Jaume I, és a dir, formar una cartoteca històrica de la Corona d'Aragó del segle XVI al XIX, el més completa possible i sempre en edicions originals d'època; a partir de la qual s'ha pogut organitzar aquesta exposició que reuneix al voltant de mig centenar dels seus mapes, un tresor de la Biblioteca de la Universitat Jaume I.

Vicent Garcia Edo
Rosa Gómez Albiñana

GENERALITAT
VALENCIANA
Presidència

TOTS
A UNA
veu

Ajuntament
de Vila-real

Junts
Vila-real
avança

UJI UNIVERSITAT
JAUME I

FUNDACIÓ
caixa rural
vila-real

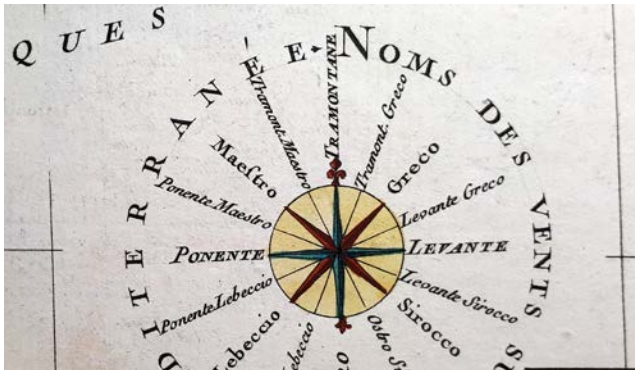
exposició

VALENTIAE REGNVN

Col·lecció de cartografia
històrica de la Corona d'Aragó
[segles XVI-XVIII] de la
Universitat Jaume I

del 4 al 18 d'octubre de 2019,
de dilluns a dissabte, de 17.00 a 20.00 h
sala d'exposicions de la
Fundació Caixa Rural de Vila-real

En els darrers vint-i-cinc anys la història de la cartografia de la península Ibèrica ha tingut un impuls important, a diferència d'èpoques passades en què aquesta matèria havia estat bastant ignorada, com a conseqüència de la dispersió i el desconeixement que es tenia dels fons cartogràfics existents en col·leccions públiques o en mans privades, unes carències que les noves tecnologies han contribuït a resoldre d'una manera extraordinària. A l'estranger aquest panorama era ben diferent, ja que a més d'importants col·leccions existien, des de feia molt de temps, diverses revistes especialitzades i nombrosa bibliografia, que permetia que els mapes històrics de molts diversos indrets estigueren perfectament estudiats i catalogats.

El panorama, però, ha canviat de forma ben significativa com acabem de dir, degut a la celebració d'alguns congressos i exposicions de cartografia històrica acompanyades de publicacions, que han ajudat a fomentar l'interès per aquesta matèria, de manera significativa a València, i això ha fet créixer el col·leccionisme privat de mapes i gravats antics, així com la formació de noves col·leccions públiques, com ara la Col·lecció de Cartografia Històrica de la Corona d'Aragó, pertanyent a la Universitat Jaume I.

Gràcies a aquest moviment afavoridor de l'estudi de la cartografia històrica espanyola, disposem d'importants treballs referents al mapa d'Espanya en general, i pel que fa al nostre entorn històric i cultural, també hi ha

publicacions específiques sobre els mapes d'Aragó, de les Illes Balears, de Catalunya i de València. A partir d'aquestes i, a partir també de les col·leccions digitalitzades i accessibles a través d'Internet, es pot observar que els mapes més antics són aquells que representen el conjunt de la península Ibèrica, com a conseqüència, probablement, del precedent que suposava l'existència de la seua descripció dins la Geographia de Claudi Ptolomeu, escrita al segle II de la nostra era i que va tenir un gran ressò a Europa Occidental al segle XV, la qual cosa va impulsar les edicions de mapes moderns a partir del segle XVI.

La península Ibèrica no en va ser una excepció i, des de ben aviat, va ser objecte de nombroses representacions, quasi sempre fetes per cartògrafs i editors estrangers, que van produir en alguns casos veritables joies de la cartografia europea i mundial. La unió dels estats peninsulars en una sola corona no va significar, però, la pèrdua de la seua respectiva identitat, que es va mantenir intacta fins a començaments del segle XVIII; només a partir d'aquest moment, i com a conseqüència dels efectes de la Guerra de Successió a la corona espanyola, alguns d'aquells territoris van ser desposseïts total o parcialment dels seus drets.

A la cartografia hispànica el reflex de tots aquests canvis polítics i administratius es manifesta de forma molt poc o gens evident, ja que els cartògrafs i editors estrangers abans citats tenien un gran desconeixement

de la realitat jurídica espanyola que, per altra banda, no els importava gens ni mica. Per això mateix quan es decideixen, en el pas del segle XVI al XVII, a començar a confeccionar mapes parcials de la península Ibèrica per enriquir el contingut dels seus atles, no tenen cap problema a dividir artificialment les terres de la Corona de Castella, la més extensa dels territoris peninsulars; és així com naixen mapes d'Andalusia, Castella la Vella, Castella la Nova, Galícia, Granada i altres, tot i que formaven part d'una mateixa unitat política i es regien per unes mateixes lleis. Els territoris de la Corona d'Aragó, en canvi, en ser més menuts i clarament diferenciats políticament, no van experimentar aquesta mutilació.

Pel que fa a l'antic Regne de València, fou precisament el mal coneixement que se'n tenia el que va fer que el geògraf valencià Jeroni Muñoz es preocupara per elaborar un mapa general, que es pot datar el 1568, i que a partir de 1584 va publicar Abraham Ortelius a la ciutat d'Anvers, en el seu atlas de món. Aquest mapa valencià era molt perfecte i estava confeccionat seguint mètodes científics, una iniciativa pionera a casa nostra. Pocs anys després, potser per mimetisme, catalans primer i aragonesos després, es van afanyar a encomanar la confecció de mapes similars dels respectius territoris. Mallorca tardaria temps encara en portar endavant una iniciativa semblant.